

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060301

BESLUT
2018-11-22
Stockholm

Mål nr
P 2921-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-03-02 i mål nr P 3715-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

Naturskyddsföreningen i Varberg

Motparter

1. Bygglövsnämnden i Falkenbergs kommun
311 80 Falkenberg

2. TK

SAKEN

Klagorätt

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom undanröjer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsen i Hallands läns beslut den 11 september 2017, dnr 403-5304-17, i den del det avser avvisning av Naturskyddsföreningen i Varbergs överklagande och återförvisar målet i den delen till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1446620

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturskyddsföreningen i Varberg har, så som det får förstås, yrkat att föreningen ska tillerkännas klagorätt och att Mark- och miljööverdomstolen därför ska undanröja länsstyrelsens beslut och återförvisa målet till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

Bygglövsnämnden i Falkenbergs kommun och **TK** har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturskyddsföreningen i Varberg har hänvisat till vad den tidigare anfört och tillagt i huvudsak följande:

Det aktuella bygglovet avser en omfattande nybyggnation inom riksintresse för både natur- och kulturmiljövård, i omedelbar närhet till två naturreservat samt inom ett område som är utpekad som särskilt känsligt från ekologisk synpunkt i kommunens egen översiktsplan. Befintlig bebyggelse på fastigheten, som sökanden avser att riva, upptas som bevarandevärd i Falkenbergs kommuns bebyggelseinventering. Risken för påtaglig skada på riksintressemiljöerna är stor. Den omfattande nybyggnationen kan också försvåra framtida förvaltning och utveckling av områdets natur- och kulturvärden. Bebyggelsen riskerar dessutom att bli en barriär som leder till att utbytet av arter mellan naturreservaten i området försvåras.

Århuskonventionen ger miljöorganisationer en omfattande rätt att begära prövning av myndighetsbeslut som påverkar miljön. Sverige har implementerat konventionen för delar av lagstiftningen rörande planläggning, men inte rörande bygglov. Föreningen anser att den ska ges klagorätt på bygglovsbeslutet i detta fall med hänvisning till vad som följer av konventionen.

Bygglövsnämnden i Falkenbergs kommun har anfört att tillämpliga bestämmelser och rådande praxis framgår av länsstyrelsens beslut och mark- och miljödomstolens dom.

TK har anfört i huvudsak följande: Han delar länsstyrelsens och mark- och miljödomstolens bedömning att föreningen inte kan anses ha klagorätt i ärendet. Föreningens resonemang kring Århuskonventionen saknar relevans. Klagorätten för föreningar avser endast detaljplaner. Föreningen kan inte lida någon skada eller beröras av en åtgärd i en annan kommun än den kommun föreningen är verksam i.

SKÄLEN FÖR MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

Av 13 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900) och 42 § förvaltningslagen (2017:900) följer att beslut om bl.a. bygglov får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot.

I artikel 9.3 i Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen), som både Sverige och EU är parter till, anges att den allmänhet som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt ska ha möjlighet att få handlingar och underlåtenheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning. Med allmänhet avses enligt artikel 2.4 i konventionen en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, föreningar, organisationer eller grupper bestående av fysiska eller juridiska personer. De erbjudna rättsmedlen ska enligt artikel 9.4 i konventionen vara tillräckliga och effektiva.

EU-domstolen har uttalat (se domstolens dom den 8 mars 2011 i mål nr C-240/09) att artikel 9.3 i konventionen inte har direkt effekt i unionsrättslig mening men att artikeln innebär att det ankommer på en nationell domstol att i den utsträckning det är möjligt tolka den processuella rätten, avseende de villkor som ska vara uppfyllda för att få till stånd en prövning av domstol eller i administrativ ordning, så att den stämmer överens med såväl målen i artikel 9.3 i Århuskonventionen som målet att säkerställa ett effektivt domstolsskydd av rättigheterna enligt unionsrätten, så att en miljöorganisation ges möjlighet att väcka talan vid domstol mot ett beslut fattat efter ett administrativt förfarande som kan strida mot unionens miljölagstiftning.

En konventionsenlig tolkning av miljöorganisationers klagorätt enligt artikel 9.3 har, även när det rör sig om förhållanden som inte omfattas av unionsrätten, gjorts i flera avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen och Mark- och miljööverdomstolen (se HFD 2014 ref. 8, HFD 2015 ref. 79, HFD 2018 ref. 10 II, MÖD 2012:47, MÖD 2012:48, MÖD 2014:30 och MÖD 2015:17).

Föreningen har klagat på ett beslut om bygglov för nybyggnad av enbostadshus på fastigheten X i Falkenbergs kommun. Fastigheten omfattas inte av någon detaljplan. Den ligger inom riksintresse för naturvård och kulturmiljövård och i närheten av två naturreservat. I den kommunala översiktsplanen har området där fastigheten ligger pekats ut som ekologiskt särskilt känsligt med särskilt höga värden för naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård. Av nämndens beslut framgår att ansökan om bygglov avser ett enbostadshus om ca 425 kvadratmeter byggnadsarea i tre plan.

Prövningen av om bygglov kan ges för en åtgärd som den aktuella utanför ett område med detaljplan innefattar enligt 9 kap. 31 § plan- och bygglagen bl.a. en prövning enligt bestämmelserna i 2 kap. samma lag och därmed även en prövning enligt 3 kap. miljöbalken. Dessa bestämmelser föreskriver att företräde ska ges åt en sådan användning av mark- och vattenområden som från allmän synpunkt medför en god hushållning. De innehåller vidare föreskrifter bl.a. om skydd för ekologiskt känsliga områden och områden av riksintresse för bl.a. natur- och kulturmiljövården.

Prövningen av om bygglov kan ges i detta fall ska därmed ske utifrån bestämmelser som är direkt relaterade till miljön och innefattar en bedömning av åtgärdens påverkan på miljön. Beslutet utgör därför enligt Mark- och miljööverdomstolens mening ett sådant beslut som omfattas av artikel 9.3 i konventionen.

Eftersom bygglovsbeslutet omfattas av artikel 9.3 i konventionen bedömer Mark- och miljööverdomstolen att 13 kap. 8 § plan- och bygglagen ska tolkas på ett sätt som stämmer överens med konventionen så att tillgången till effektiva rättsmedel för allmänheten säkerställs och miljöorganisationer ges klagorätt (se det ovan nämnda avgörandet från EU-domstolen, *The Aarhus Convention: An Implementation Guide*, 2

uppl. 2013, s. 198 och Kommissionens tillkännagivande om tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, 2017/C275/01, p. 90-95 och 105-107).

I 16 kap. 13 § miljöbalken uppställs kriterier för vilka organisationer som har rätt att överklaga vissa domar och beslut enligt balken. I praxis har organisationer som uppfyller motsvarande krav getts klagorätt på beslut som omfattas av artikel 9.3 i konventionen (se t.ex. HFD 2018 ref. 10 II).

Den nu aktuella föreningen uppfyller kriterierna i nämnda bestämmelse. Därför ska bygglovsbeslutet enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning, vid en konventionsenlig tolkning av 13 kap. 8 § plan- och bygglagen, anses angå föreningen på det sätt som avses i bestämmelsen. Föreningen har därför haft rätt att överklaga nämndens beslut. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och länsstyrelsens avvisningsbeslut i den del det avser föreningen undanröjas. Målet ska visas åter till länsstyrelsen för fortsatt handläggning i den delen.

Det får anses vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av Högsta domstolen. Mark- och miljööverdomstolen tillåter därför, enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar, att beslutet överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2018-12-13

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg, Gösta Ihrfelt och Ralf Järtelius samt tf. hovrättsassessorn Ida Stähle, referent. Föredragande har varit David Sandberg.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen
R9

Mål nr: P 3715-17

Rättelse/komplettering

Dom, 2018-03-02

Rättelse, 2018-03-07

Beslut av: rådmannen Bodil Svensson

Den på sidan 4 i domen angivna sista dagen för att överklaga domen ska rätteligen vara den 23 mars 2018.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-03-02
meddelad i
Vänernsbor

Mål nr P 3715-17

PARTER

Klagande

Naturskyddsföreningen i Varberg

Motparter

1. Bygglövsnämnden i Falkenbergs kommun
311 80 Falkenberg
2. TK

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Hallands län beslut den 11 september 2017 i ärende nr 403-5304-17, se bilaga 1

SAKEN

Klagorätt

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 375283

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsbor	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 80	måndag – fredag 08:00–16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

BAKGRUND

Bygglövsnämnden i Falkenbergs kommun (nämnden) beslutade den 15 juni 2017, § 1205, efter ansökan av TK att bevilja bygglov för nybyggnad av enbostadshus på fastigheten X i Falkenbergs kommun. Nämndens beslut överklagades till Länsstyrelsen i Hallands län (länsstyrelsen) av bl.a. Naturskyddsföreningen i Varberg (föreningen). Länsstyrelsen avvisade föreningens överklagande med motiveringen att föreningen inte hade klagorätt då föreningen varken var rågranne eller på annat sätt berörd av den aktuella åtgärden och beslutet inte heller var ett sådant beslut som omfattades av 13 kap. 12 § plan- och bygglagen (2010:900) (PBL). Länsstyrelsen avvisade även övriga klagandes överklagande.

YRKANDEN M.M.

Naturskyddsföreningen i Varberg (föreningen) har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att föreningen ska tillerkännas klagorätt i rubricerat bygglovsärende. Föreningen har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan. I enlighet med innehållet i det tidigare överklagandet, anser föreningen att Falkenbergs kommuns beslut bör upphävas och att en fördjupad och seriös analys av den planerade bebyggelsens effekter på natur- och kulturmiljön i området måste genomföras. Bebyggelsen avviker kraftigt både med avseende på storlek och gestaltning och kan förväntas få stor påverkan på den omgivande miljön.

Den aktuella platsen ligger inom riksintresse för natur- och kulturmiljövård och i omedelbar närhet till två naturreservat (Sumpafallen i söder och Floastad i norr). Området är därtill utpekad som särskilt känsligt från ekologisk synpunkt i gällande översiktsplan. Det är även värt att beakta att befintlig bebyggelse på fastigheten, som man avser att riva, upptas som bevarandevärd i Falkenbergs kommuns bebyggelseinventering. Kulturmiljö Halland påtalar i ett remissvar att den planerade nybyggnationen genom sin kraftigt avvikande utformning riskerar att medföra påtaglig skada på kulturmiljövårdens riksintresse. Mot denna bakgrund är det anmärkningsvärt att kommunen så lättvindigt anser sig kunna "vifta" bort behovet av en fördjupad miljöprovning. I nämndens beslut förs överhuvudtaget inte någon

diskussion kring konsekvenser för natur- eller kulturvärden eller effekterna på den framtida tillgängligheten till området.

Eftersom behovet av fördjupade analyser i realiteten är stort i detta fall uppstår en motsägelsefull situation när den överprövande myndigheten - länsstyrelsen - med stöd i förvaltningslagen och PBL beslutar att avslå föreningens överklagande, med hänvisning till att föreningar inte har klagorätt i enskilda bygglov. Den omfattande nybyggnationen på fastigheten X, liksom eventuella tillkommande arrangemang, kan även försvåra det framtida arbetet med förvaltning och utveckling av områdets natur- och kulturvärden. Bebyggelsen riskerar t.ex. att bli en barriär som leder till att utbytet av arter mellan naturreservaten i området försvåras. En viktig aspekt i sammanhanget är även tillgängligheten för det rörliga friluftslivet. När föreningens sakligt grundade överklagande når länsstyrelsen avvisas detta med att föreningen inte har talerätt i frågor som rör enskilda bygglov. Enligt denna praxis föreligger en stor risk att kommuner kan fatta uppenbart felaktiga beslut, utan att länsstyrelsen ges tillfälle att utöva sin självklara rådighet över riksintressen och reservat. Det aktuella ärendet på X visar också att effekterna av ett enskilt bygglov kan vara omfattande och leda till minst lika stor eller större miljöpåverkan än byggande inom detaljplanelagt område.

Här framträder brister i Sveriges implementering av Århuskonventionen. Såvitt föreningen förstår gör konventionen inte någon skillnad på detaljplan och enskilt bygglov enligt svensk juridisk praktik. Sverige har olyckligtvis valt att tillämpa konventionens skrivningar för delar av lagstiftningen som rör planläggning men inte bygglov. Dessa brister i implementeringen av Århuskonventionen har under våren 2017, i ett remissyttrande till Miljö- och energidepartementet (dnr M2016/00838/R), påtalats av Naturskyddsföreningens riksorganisation.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser och rådande praxis vad gäller rätten att överklaga beslut om bygglov framgår av länsstyrelsens beslut.

Även med beaktande av vad Naturskyddsföreningen i Varberg har anfört beträffande bristande implementering av Århuskonventionen, finner mark- och miljödomstolen inte skäl att göra en annan bedömning än den som länsstyrelsen har gjort i det överklagade beslutet. Domstolen bedömer härvid att ifrågavarande bygglovsbeslut inte kan anses utgöra ett sådant beslut som omfattas av miljöorganisationers klagorätt enligt 13 kap. 12 § PBL.

Mark- och miljödomstolens ovan redovisade bedömning innebär sammanfattningsvis att länsstyrelsen har haft fog för det nu överklagade avvisningsbeslutet. Naturskyddsföreningen i Varbergs överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 23 mars 2017.

Bodil Svensson

Martin Kvarnbäck

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bodil Svensson, ordförande, och tekniska rådet Martin Kvarnbäck. Föredragande har varit beredningsjuristen Jennifer Onäng.